

The background of the cover features a globe composed of various coins. A grey line graph with an upward trend is superimposed over the globe. In the foreground, a small plant with three leaves grows out of a mound of dark soil. To the right of the plant, there are several stacks of coins of different heights, and a larger pile of loose coins is scattered at the base of the plant.

หลักเศรษฐศาสตร์

(Principles of Economics)

ดร. ก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา

120.-

หลักเศรษฐศาสตร์ (Principles of Economics)

ISBN 978-616-495-254-6

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2567

จำนวนพิมพ์ 2,000 เล่ม

เรียบเรียงโดย

ดร. ก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา

FREE e-book

เนื้อหาในเล่ม
ในรูปแบบ QR Code

จัดพิมพ์และจัดจำหน่าย โดย...

วังอักษร

บริษัท วังอักษร จำกัด

69/3 ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงวัดอรุณ

เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ 10600

โทร. 0-2472-3293-4

มือถือ 08-8585-1521

e-mail : wangaksorn9@gmail.com

Facebook : สำนักพิมพ์ วังอักษร

www.wangaksorn.com

Line ID : wangaksorn

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2565

โดยบริษัท วังอักษร จำกัด ห้ามนำส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้ไปทำซ้ำ
ดัดแปลง หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชน ไม่ว่ารูปแบบใด ๆ นอกจากได้รับอนุญาต
เป็นลายลักษณ์อักษรล่วงหน้าจากทางบริษัทฯ เท่านั้น
ชื่อและเครื่องหมายการค้าอื่น ๆ ที่อ้างอิงในหนังสือฉบับนี้
เป็นสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของแต่ละราย
โดยบริษัท วังอักษร จำกัด มิได้อ้างความเป็นเจ้าของแต่อย่างใด

ตารางกำหนดการจัดการเรียนรู้

วิชา หลักเศรษฐศาสตร์ (Principles of Economics)

ครั้งที่	หน่วยการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง	
		ท	รวม
1	บทที่ 1 ความรู้ทั่วไปทางเศรษฐศาสตร์	3	3
2	บทที่ 2 อุปสงค์และความยืดหยุ่นของอุปสงค์ (Demand and Elasticity of Demand)	3	3
3	บทที่ 3 อุปทานและความยืดหยุ่นของอุปทาน (Supply and Elasticity of Supply)	3	3
4/1	บทที่ 4 ดุลยภาพของตลาด (Market Equilibrium)	1	3
4/2	บทที่ 5 การประยุกต์เรื่อง อุปสงค์ อุปทาน และความยืดหยุ่น	2	
5	บทที่ 6 ทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค	3	3
6	บทที่ 7 ทฤษฎีการผลิต (Theory of Production)	3	3
7/1	บทที่ 8 ต้นทุนการผลิตและรายรับจากการผลิต	2	3
7/2	บทที่ 9 การกำหนดราคาในตลาดต่าง ๆ	1	
8	บทที่ 10 รายได้ประชาชาติ (National Income)	3	3
9	บทที่ 11 การบริโภค การออม และการลงทุน (Consumption, Saving and Investment)	3	3
10	บทที่ 12 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเงินและการธนาคาร	3	3
11	บทที่ 13 การคลัง	3	3
12	บทที่ 14 การค้าระหว่างประเทศ (International Trade)	3	3
13	บทที่ 15 วัฏจักรเศรษฐกิจและการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจมหภาค	3	3
14	บทที่ 16 การพัฒนาเศรษฐกิจและการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Economic Development and Sufficiency Economy)	3	3
15	ประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ระดับรายวิชา	3	3
รวม		45	

บริษัท วังอักษร จำกัด ได้จัดทำหนังสือวิชา **หลักเศรษฐศาสตร์ (Principles of Economics)** เพื่อใช้ประกอบการและประกอบการเรียนการสอน ตามหลักสูตรอาชีวศึกษา (สอศ.) หลักสูตรส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.) และหลักสูตรอุดมศึกษา ผู้สนใจในการพัฒนาการเรียนรู้และทักษะ

หนังสือเล่มนี้ประกอบด้วยเนื้อหาสาระ แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ มีจุดประสงค์ในการยกระดับผู้เรียนให้เรียนทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อเสริมสร้างทักษะ ประสบการณ์ และการประยุกต์ใช้ได้จริง โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ และกณินสัยในการทำงาน เพื่อสร้างสมรรถนะตามความต้องการของสถานประกอบการ เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็น 16 บท คือ บทที่ 1 ความรู้ทั่วไปทางเศรษฐศาสตร์ บทที่ 2 อุปสงค์และความยืดหยุ่นของอุปสงค์ (Demand and Elasticity of Demand) บทที่ 3 อุปทานและความยืดหยุ่นของอุปทาน (Supply and Elasticity of Supply) บทที่ 4 ดุลยภาพของตลาด (Market Equilibrium) บทที่ 5 การประยุกต์เรื่องอุปสงค์ อุปทาน และความยืดหยุ่น บทที่ 6 ทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค บทที่ 7 ทฤษฎีการผลิต (Theory of Production) บทที่ 8 ต้นทุนการผลิตและรายรับจากการผลิต บทที่ 9 การกำหนดราคาในตลาดต่าง ๆ บทที่ 10 รายได้ประชาชาติ (National Income) บทที่ 11 การบริโภค การออม และการลงทุน (Consumption, Saving and Investment) บทที่ 12 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเงินและการธนาคาร บทที่ 13 การคลัง บทที่ 14 การค้าระหว่างประเทศ (International Trade) บทที่ 15 วัฏจักรเศรษฐกิจ และการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจมหภาค และบทที่ 16 การพัฒนาเศรษฐกิจและการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Economic Development and Sufficiency Economy)

หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาที่ทันสมัย ตามแผนการพัฒนาศึกษาด้านเศรษฐศาสตร์ สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้ผู้เรียนมีผลลัพธ์การเรียนรู้และสมรรถนะตามหลักสูตร

ดร. ก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา

สารบัญ

บทที่ 1 ความรู้ทั่วไปทางเศรษฐศาสตร์..... 1

ความหมายของวิชาเศรษฐศาสตร์.....	3
ประวัติความเป็นมาของวิชาเศรษฐศาสตร์.....	6
ความสัมพันธ์ของวิชาเศรษฐศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ	9
ประเภทของวิชาเศรษฐศาสตร์.....	11
ความเป็นมาของวิชาเศรษฐศาสตร์ในประเทศไทย.....	12
ข้อสมมุติในการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์.....	15
สาเหตุที่ทำให้ต้องศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์.....	16
ความสำคัญของวิชาเศรษฐศาสตร์.....	18
ประโยชน์ที่ได้จากวิชาเศรษฐศาสตร์.....	19
ระบบเศรษฐกิจ (Economic System).....	20
ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ.....	23
การแก้ไขปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ.....	24
วงจรเศรษฐกิจหรือกระแสการไหลเวียน ในระบบเศรษฐกิจ (Circular Flow).....	25
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ.....	28

บทที่ 2 อุปสงค์และความยืดหยุ่นของอุปสงค์ (Demand and Elasticity of Demand)..... 30

ความหมายของอุปสงค์ (Demand).....	32
ชนิดหรือประเภทของอุปสงค์.....	36
ตัวกำหนดอุปสงค์ (Demand Determinants).....	43
ฟังก์ชันอุปสงค์ (Function Demand).....	45
ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ (Elasticity of Demand).....	47
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ.....	64

บทที่ 3 อุปทานและความยืดหยุ่นของอุปทาน (Supply and Elasticity of Supply)..... 66

ความหมายของอุปทาน (Supply).....	68
ลักษณะของเส้นอุปทานและกฎของอุปทาน.....	70
อุปทานส่วนบุคคลและอุปทานตลาด (Individual Supply and Market Supply).....	71

ตารางอุปทานส่วนบุคคลและตารางอุปทานรวม หรืออุปทานตลาด.....	72
ปัจจัยหรือตัวกำหนดอุปทาน (Determinants of Supply).....	73
ฟังก์ชันอุปทาน (Function Supply).....	74
ความยืดหยุ่นของอุปทาน (Elasticity of Supply).....	76
ประเภทความยืดหยุ่นของอุปทาน.....	76
การคำนวณค่าความยืดหยุ่นของอุปทาน.....	79
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ.....	83

บทที่ 4 ดุลยภาพของตลาด (Market Equilibrium)..... 85

กลไกราคา (Price Mechanism).....	87
กลไกราคาทำหน้าที่ปรับตัวให้ระดับราคา และปริมาณเข้าสู่ดุลยภาพ.....	88
การเปลี่ยนแปลงภาวะดุลยภาพของตลาด (Changes in Market Equilibrium).....	89
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ.....	97

บทที่ 5 การประยุกต์เรื่อง อุปสงค์ อุปทาน และความยืดหยุ่น..... 99

การกำหนดราคาขั้นต่ำ (Minimum Price).....	101
การกำหนดราคาขั้นสูง (Maximum Price หรือ Price Ceiling).....	105
การเก็บภาษีและภาระภาษี.....	108
ทฤษฎีใยแมงมุม (Cobweb Theorem).....	115
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ.....	117

บทที่ 6 ทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค..... 119

อรรถประโยชน์ (Utility).....	121
ทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utility Theory).....	122
ข้อสังเกตเกี่ยวกับอรรถประโยชน์.....	123

การวัดอรรถประโยชน์.....	124
ประเภทของอรรถประโยชน์.....	124
ความสัมพันธ์ระหว่าง TU กับ MU.....	127
กฎว่าด้วยการลดน้อยถอยลงของอรรถประโยชน์ ส่วนเพิ่ม (หรืออรรถประโยชน์หน่วยสุดท้าย) (Law of Diminishing Marginal Utility).....	128
ดุลยภาพของผู้บริโภคหรือดุลยภาพของการบริโภค (Consumer Equilibrium).....	128
ทฤษฎีเส้นความพอใจเท่ากัน (Indifferent Curve Approach).....	130
ลักษณะของเส้นความพอใจเท่ากัน.....	131
อัตราการทดแทนกันหน่วยสุดท้าย (Marginal Rate of Substitution หรือ MRS).....	132
เส้นงบประมาณ (Budget Line) หรือเส้นราคา (Price Line).....	134
การเคลื่อนย้ายของเส้นงบประมาณ (Shift in Budget Line).....	134
ดุลยภาพของผู้บริโภคหรือดุลยภาพการบริโภค (Consumer Equilibrium).....	136
การเปลี่ยนแปลงดุลยภาพของผู้บริโภค (Change in Consumer's Equilibrium).....	137
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ.....	139
บทที่ 7 ทฤษฎีการผลิต (Theory of Production).....	141
ความหมายของการผลิตและปัจจัยการผลิต.....	143
ระยะเวลาการผลิต (Time Period).....	145
ความสัมพันธ์ระหว่างการผลิตและต้นทุนการผลิต..	146
ฟังก์ชันการผลิต (Production Function).....	147
การวิเคราะห์การผลิตในระยะสั้น (Short-Run Production Analysis).....	148
กฎว่าด้วยผลตอบแทนลดน้อยถอยลง (Law of Diminishing Returns).....	152
การวิเคราะห์การผลิตในระยะยาว (Long-Run Production Analysis).....	152

เส้นผลผลิตเท่ากัน.....	153
กฎว่าด้วยผลตอบแทนที่ได้จากการขยายขนาด การผลิต (Law of Returns to Scale).....	156
การประหยัดและไม่ประหยัดต่อขนาด (Economics and Diseconomics of Scale).....	159
อัตราการทดแทนทางเทคนิค หรืออัตราหน่วยสุดท้าย ของการทดแทนทางเทคนิค หรืออัตราการทดแทน ทางเทคนิคหน่วยสุดท้าย (หรือส่วนเพิ่ม) (Marginal Rate of Technical Substitution : MRTS).....	160
เส้นต้นทุนเท่ากัน.....	161
ดุลยภาพของผู้ผลิตในการผลิต.....	162
การผสมปัจจัยการผลิตที่ทำให้เสียต้นทุนต่ำที่สุด....	163
เส้นแนวขยายการผลิต (Expansion Path).....	165
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ.....	166

บทที่ 8 ต้นทุนการผลิตและรายรับ

จากการผลิต.....	168
ความหมายของต้นทุนการผลิต.....	170
ประเภทของต้นทุนการผลิต.....	170
ต้นทุนการผลิตในระยะสั้น.....	171
ลักษณะของเส้นต้นทุนและการเคลื่อนไหว ของเส้นต้นทุนการผลิตในระยะสั้น.....	174
การเคลื่อนไหวของเส้นต้นทุนการผลิตในระยะสั้น..	176
ต้นทุนการผลิตในระยะยาว.....	177
ความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนระยะยาว และต้นทุนระยะสั้น.....	179
รายรับจากการผลิต (Revenue).....	179
ลักษณะของเส้นรายรับต่าง ๆ.....	181
กำไร (Profit Maximization).....	183
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ.....	187

บทที่ 9 การกำหนดราคาในตลาดต่าง ๆ.....

ความหมายของตลาด.....	191
ปัจจัยที่กำหนดโครงสร้างหรือลักษณะของตลาด....	191

ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (Perfect Competition)....	192
ตลาดแข่งขันไม่สมบูรณ์.....	204
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ.....	221

บทที่ 10 รายได้ประชาชาติ

(National Income).....	223
ความหมายของรายได้ประชาชาติ.....	225
ความเป็นมาของรายได้ประชาชาติ.....	227
ความสำคัญและประโยชน์.....	228
ลักษณะของรายได้ประชาชาติประเภทต่าง ๆ.....	229
การคำนวณรายได้ประชาชาติ.....	231
ความหมายและคำศัพท์เกี่ยวกับรายได้ประชาชาติ	240
ประโยชน์ของการศึกษาตัวเลขรายได้ประชาชาติ..	244
ข้อจำกัดบางประการของการศึกษาตัวเลข	
รายได้ประชาชาติ.....	246
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ.....	248

บทที่ 11 การบริโภค การออม และการลงทุน (Consumption, Saving and Investment) 249

ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับการบริโภค (Income and Consumption Relationship).....	252
ความโน้มเอียงของการบริโภคและการออม (Propensities to Consume and Save).....	254
สมการการบริโภคและสมการการออม.....	257
กฎว่าด้วยการบริโภค.....	258
ปัจจัยกำหนดค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค (Income Determinants of Consumption Expenditure).....	259
การเปลี่ยนแปลงจำนวนค่าใช้จ่ายในการบริโภค และการเปลี่ยนแปลงการบริโภค (Change in the Amount Consumed and Shift in Consumption).....	260
การลงทุน (Investment).....	261
ความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุน กับรายได้ประชาชาติ.....	263

ปัจจัยกำหนดการลงทุน (Determinant of Investment).....	264
การเปลี่ยนแปลงการลงทุน (Change in Investment).....	266
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ.....	269

บทที่ 12 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเงิน

และการธนาคาร.....	270
วิวัฒนาการของเงิน.....	272
ความหมายของเงิน.....	273
หน้าที่ของเงิน (Functions of Money).....	274
ลักษณะของเงินที่ดี.....	276
ค่าของเงิน (Value of Money).....	277
ความหมายของปริมาณเงิน (Supply of Money หรือ Money Supply).....	277
ความต้องการถือเงินหรืออุปสงค์ของเงิน (Demand for Money : M_d).....	279
ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงิน...	281
ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณเงิน กับความต้องการถือเงิน.....	282
บทบาทของเงิน.....	283
ความหมายของเงินเฟ้อ (Inflation).....	285
สาเหตุของเงินเฟ้อ.....	287
ขนาดของเงินเฟ้อ.....	289
ความหมายของเงินฝืด (Deflation).....	291
การแก้ไขปัญหาภาวะเงินเฟ้อและเงินฝืด.....	293
นโยบายการเงิน (Monetary Policy).....	294
นโยบายการคลัง (Fiscal Policy).....	298
ประวัติความเป็นมาของธนาคาร.....	298
ธนาคารพาณิชย์ (Commercial Banks).....	299
ธนาคารกลาง (Central Bank).....	304
ความแตกต่างระหว่างธนาคารกลางกับ ธนาคารพาณิชย์.....	306
บทบาทและหน้าที่ของธนาคารเฉพาะด้าน และสถาบันการเงินอื่น ๆ.....	306
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ.....	314

บทที่ 13 การคลัง..... 315

ความหมายของการคลัง.....	317
โครงสร้างรายรับของรัฐบาล.....	318
ภาษีอากร.....	319
เงินกู้หรือหนี้สาธารณะ (Public Debt).....	324
เงินคงคลัง.....	326
รายจ่ายของรัฐบาล/รายจ่ายสาธารณะ (Government Expenditure/Public Expenditure).....	326
งบประมาณแผ่นดิน.....	327
นโยบายการคลัง (Fiscal Policy).....	329
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ.....	332

บทที่ 14 การค้าระหว่างประเทศ (International Trade)..... 334

สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการค้าระหว่างประเทศ....	336
ประโยชน์ของการค้าระหว่างประเทศ.....	337
ความแตกต่างของการค้าภายในประเทศ และการค้าระหว่างประเทศ.....	338
ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ.....	339
นโยบายการค้าระหว่างประเทศ.....	344
ผลดีของการค้าระหว่างประเทศ.....	346
ความหมายของดุลการค้า (Balance of Trade)...	347
ความหมายของดุลการชำระเงิน (Balance of Payment).....	350
ดุลการชำระเงินของประเทศไทย.....	350
สาเหตุของการขาดดุลการค้าของประเทศไทย และแนวทางการแก้ไข.....	364
สาเหตุการขาดดุลการชำระเงินของประเทศไทย และแนวทางการแก้ไข.....	365
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ.....	367

บทที่ 15 วัฏจักรเศรษฐกิจและการแก้ไข ปัญหาเศรษฐกิจมหภาค..... 369

ความหมายของวัฏจักรเศรษฐกิจ.....	371
รายละเอียดของแต่ละช่วง.....	373

สาเหตุของการเกิดวัฏจักรเศรษฐกิจ หรือวัฏจักรธุรกิจ.....	376
การแก้ไขวัฏจักรเศรษฐกิจหรือวัฏจักรธุรกิจ.....	376
ปัญหาเศรษฐกิจมหภาคและการแก้ไข.....	377
ลักษณะเศรษฐกิจที่พึงปรารถนา.....	381
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ.....	383

บทที่ 16 การพัฒนาเศรษฐกิจและการบูรณาการ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Economic Development and Sufficiency Economy) 385

ความหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจ (Economic Development).....	387
ความหมายของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth).....	388
วัฏจักรแห่งความยากจน (Vicious Circles).....	389
ความเป็นมาของการศึกษา ทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจ.....	390
ความสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจ.....	391
วิธีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ.....	392
ประเภทของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ.....	393
การแบ่งกลุ่มประเทศตามแนวทาง การพัฒนาเศรษฐกิจ.....	394
ลักษณะของประเทศด้อยพัฒนา.....	395
การทำให้ประเทศพ้นจากการด้อยพัฒนา.....	396
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ของประเทศไทย.....	397
ทิศทางของการพัฒนาเศรษฐกิจไทย.....	398
การกระจายรายได้.....	399
มาตรการในการลดความไม่เท่าเทียมกัน ในการกระจายรายได้.....	402
จุดเปลี่ยนทิศทางของการพัฒนาเศรษฐกิจไทย.....	403
การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	404
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ.....	412

คำศัพท์..... 414

บรรณานุกรม..... 423

บทที่

1

ความรู้ทั่วไปทาง เศรษฐศาสตร์

แนวคิด

เศรษฐศาสตร์ เป็นวิชาที่ศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการตัดสินใจเลือกหาหนทางที่จะใช้ทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิตซึ่งมีอย่างจำกัด ผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ให้เกิดประสิทธิภาพ สร้างความพึงพอใจแก่ผู้บริโภคสูงสุด และเป็นธรรมแก่กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ของสังคม

วิชาเศรษฐศาสตร์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ จุลเศรษฐศาสตร์ หรือเศรษฐศาสตร์จุลภาค (Microeconomics) และมหเศรษฐศาสตร์หรือเศรษฐศาสตร์มหภาค (Macroeconomics)

วิชาเศรษฐศาสตร์มีความสำคัญ คือ มีส่วนเกี่ยวข้องกับบุคคลและประชาชนของประเทศเกี่ยวข้องกับผู้บริหาร ช่วยให้ประเทศมีความมั่งคั่ง ร่ำรวย และมีส่วนเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประเทศชาติ

สาระการเรียนรู้

1. ความหมายของวิชาเศรษฐศาสตร์
2. ประวัติความเป็นมาของวิชาเศรษฐศาสตร์
3. ความสัมพันธ์ของวิชาเศรษฐศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ
4. ประเภทของวิชาเศรษฐศาสตร์
5. ความเป็นมาของวิชาเศรษฐศาสตร์ในประเทศไทย

6. วิธีการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์
7. ข้อสมมุติในการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์
8. สาเหตุที่ทำให้ต้องศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์
9. ความสำคัญของวิชาเศรษฐศาสตร์
10. ประโยชน์ที่ได้รับจากวิชาเศรษฐศาสตร์
11. ระบบเศรษฐกิจ (Economic System)
12. ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ
13. การแก้ไขปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ
14. วงจรเศรษฐกิจหรือกระแสการไหลเวียนในระบบเศรษฐกิจ (Circular Flow)

สมรรถนะประจำบท

1. สรุปความรู้ทั่วไปทางเศรษฐศาสตร์
2. นำความรู้ทั่วไปทางเศรษฐศาสตร์ไปใช้ในวิชาชีพ

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. อธิบายความหมายของวิชาเศรษฐศาสตร์
2. บอกขอบข่ายของวิชาเศรษฐศาสตร์
3. สรุปโครงสร้างกิจกรรมทางเศรษฐศาสตร์
4. สรุปความเป็นมาของวิชาเศรษฐศาสตร์
5. บอกความสัมพันธ์ของวิชาเศรษฐศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ
6. ระบุประเภทของวิชาเศรษฐศาสตร์
7. บอกความเป็นมาของวิชาเศรษฐศาสตร์ในประเทศไทย
8. สรุปวิธีการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์
9. ระบุสาเหตุที่ทำให้ต้องศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์
10. บอกความสำคัญของวิชาเศรษฐศาสตร์
11. บอกประโยชน์ที่ได้จากวิชาเศรษฐศาสตร์
12. ระบุประเภทของระบบเศรษฐกิจ
13. จำแนกปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ
14. อภิปราย “วงจรเศรษฐกิจหรือกระแสการไหลเวียนในระบบเศรษฐกิจ”

บทที่

1

ความรู้ทั่วไปทาง เศรษฐศาสตร์

ความหมายของวิชาเศรษฐศาสตร์

คำว่า **เศรษฐศาสตร์** ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า **Economics** มาจากภาษากรีก **Oikonomia** หมายถึง ศาสตร์ที่เกี่ยวกับการจัดการครอบครัว ซึ่งต่อมาความหมายของเศรษฐศาสตร์ก็เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ขึ้นอยู่กับว่าจะมองสาระสำคัญของวิชานี้ไปในแง่สวัสดิการทางเศรษฐกิจของมนุษย์หรือการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งในที่นี้ขอสรุปความหมายของวิชาเศรษฐศาสตร์ที่มีปรมาจารย์ผู้รู้ได้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กันมากมาย ดังนี้

ศาสตราจารย์อัลเฟรด มาร์แชลล์ (Alfred Marshall) ให้คำจำกัดความคำว่า **“วิชาเศรษฐศาสตร์”** ในหนังสือ Principles of Economics ว่า หมายถึง “วิชาที่ศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ในการดำเนินธุรกิจเพื่อดำรงชีพ ศึกษาว่ามนุษย์ได้รายได้มาอย่างไรและจะใช้จ่ายไปอย่างไร เพื่อการยังชีพให้ได้รับความสุขสมบูรณ์”

ศาสตราจารย์พอล เอ แซมมวลสัน (Paul A. Samuelson) ให้คำจำกัดความไว้ในหนังสือ Economics ว่า “เศรษฐศาสตร์เป็นการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการที่มนุษย์และสังคม เลือกใช้ทรัพยากรการผลิตที่มีอย่างจำกัด ซึ่งอาจนำทรัพยากรนี้ไปใช้ได้หลายอย่างในการผลิตสินค้าต่าง ๆ และจำหน่ายจ่ายแจกสินค้าเหล่านั้นไปยังประชาชนทั่วไปและกลุ่มคนในสังคม เพื่อการบริโภคทั้งปัจจุบันและอนาคต” หรือหมายถึง “เศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่ศึกษาถึงการกระทำของมนุษย์ในการดำเนินธุรกิจเพื่อดำรงชีพ”

ไลออนเนล ร็อบบินส์ (Lionel Robbins) กล่าวว่า “เศรษฐศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ศึกษาถึงพฤติกรรมของมนุษย์เกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิตที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อผลิตสินค้าและบริการในการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด”

ศาสตราจารย์ปัจจัย บุนนาค และ รองศาสตราจารย์สมคิด แก้วสนธิ ได้ให้คำจำกัดความไว้ในหนังสือ “**จุลเศรษฐศาสตร์**” ว่า “เศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่ศึกษาถึงการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดมาซื้อขายหรือแลกเปลี่ยน หรือนำมาประกอบกันผลิตเป็นสินค้าด้วยความประหยัด เพื่อจำหน่ายจ่ายแจกไปบำบัดความต้องการของมนุษย์ในสังคม”

ศาสตราจารย์ ดร. อุทิศ นาคสวัสดิ์ ผู้ทรงคุณวุฒิทางเศรษฐศาสตร์ของไทยท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “เศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่ศึกษาถึงวิธีการที่ระบบเศรษฐกิจ ทำการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อบำบัดความต้องการของมนุษย์ และจำแนกแจกจ่ายสินค้าและบริการเหล่านั้นไปยังกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในสังคม”

นอกจากนี้ ยังมีผู้ให้คำนิยามของวิชาเศรษฐศาสตร์แตกต่างกันไปอีกมาก เช่น

- เศรษฐศาสตร์ เป็นวิชาที่ศึกษาถึงความมั่งคั่งร่ำรวย
- เศรษฐศาสตร์ เป็นวิชาที่จัดการเกี่ยวกับความสุขทางด้านวัตถุของมนุษย์
- เศรษฐศาสตร์ เป็นการศึกษาว่ามนุษย์จะจัดวางรูปแบบการผลิต และการบริโภคของเขาอย่างไร
- เศรษฐศาสตร์ เป็นวิชาที่ว่าด้วยการกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์ในการดำรงชีวิต

สรุป “เศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่ศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และการตัดสินใจเลือกหาหนทางที่จะใช้ทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิตซึ่งมีอย่างจำกัด ผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในสังคมซึ่งมีอยู่มากมายไม่จำกัด ให้เกิดประสิทธิภาพ สร้างความพึงพอใจแก่ผู้บริโภคสูงสุด และเป็นธรรมแก่กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ของสังคม”

จากความหมายของเศรษฐศาสตร์ข้างต้นมีคำสำคัญ (Key Words) อยู่ 5 คำ ดังนี้คือ

1) ทางเลือก หรือ การเลือก (Choice) เกิดขึ้นเพราะทรัพยากรต่าง ๆ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลายทาง ความไม่สมดุลระหว่างความต้องการที่ไม่จำกัดกับทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิตที่มีอยู่จำกัด ทำให้เราต้องเลือกใช้ทรัพยากรอันมีจำกัดไปในทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์หรือให้ความพอใจมากที่สุด

ดังนั้น การเลือกจึงเป็นหัวใจสำคัญของวิชาเศรษฐศาสตร์ คือ สิ่งใดที่เกี่ยวข้องกับการเลือกใช้ทรัพยากร สิ่งนั้นย่อมเกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์

2) ทรัพยากรการผลิต (Productive Resources) หมายถึง ทรัพยากรที่นำมาผลิตขึ้นเป็นสินค้าและบริการ เรียกอีกอย่างหนึ่งได้ว่า **ปัจจัยการผลิต (Factors of Production)** แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ ที่ดิน (Land) แรงงาน (Labor) ทุน (Capital) และผู้ประกอบการ (Entrepreneur)

ที่ดิน (Land) ได้แก่ ที่ดินรวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ เช่น ป่าไม้ แร่ธาตุ สัตว์น้ำ ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ปริมาณน้ำฝนและสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติต่าง ๆ ฯลฯ ซึ่งต่างไปจากปัจจัยการผลิตอื่น ๆ คือ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ผลตอบแทนที่ได้รับจากการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตเหล่านี้ รวมเรียกว่า **ค่าเช่า (Rent)**

แรงงาน (Labor) เป็น **ทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources)** ได้แก่ สติปัญญา ความรู้ ความคิด แรงกายและแรงใจที่มนุษย์ทุ่มเทให้แก่การผลิตสินค้าและบริการ ผลตอบแทนที่ได้รับจากการขายแรงงาน เรียกว่า **ค่าจ้าง (Wage)**

ทุน (Capital) คือ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้ร่วมกับปัจจัยการผลิตอื่น ๆ ในการผลิตสินค้าและบริการ ทุนหรือสินค้าทุน (Capital Goods) ได้แก่ เครื่องจักร เครื่องมือ อุปกรณ์การผลิตต่าง ๆ ทุนในทางเศรษฐศาสตร์จะหมายถึง สินค้าประเภททุน ซึ่งจัดเป็นทุนที่แท้จริง (Real Capital) โดยไม่นับเงินทุนซึ่งเป็นทุนที่เป็นตัวเงิน (Money Capital) เข้าไว้ในความหมายดังกล่าว ผลตอบแทนรวมเรียกว่า **ดอกเบี้ย (Interest)**

ผู้ประกอบการ (Entrepreneur) คือ ผู้ทำหน้าที่รวบรวมปัจจัยการผลิต 3 ประเภทที่กล่าวข้างต้น เพื่อทำการผลิตสินค้าและบริการและแจกจ่าย ผลตอบแทนจากการดำเนินการนี้เรียกว่า **กำไร (Profit)**

③ การมีอยู่จำกัด (Scarcity) เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในทุกระดับสังคมและเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และจะยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ต่อไปในอนาคต ความจำกัดในที่นี้ หมายถึง มีไม่เพียงพอกับความต้องการของมนุษย์ในสังคม อย่างไรก็ตาม ปรากฏการณ์นี้อาจจะไม่เกิดขึ้นหากมีการค้นพบวิทยาการใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการเพิ่มพูนหรือสร้างทรัพยากรใหม่ทดแทนทรัพยากรเดิมที่หมดไป

④ สินค้าและบริการ (Goods and Services) เป็นสิ่งที่ตอบสนองความต้องการของมนุษย์เกิดจากการใช้ทรัพยากรการผลิตหรือปัจจัยการผลิต เป็นสิ่งที่มีอรรถประโยชน์ (Utility) มากกว่าศูนย์ สามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์

⑤ ความต้องการที่ไม่จำกัด (Unlimited Wants) มนุษย์ทุกคนโดยทั่วไปแล้วจะมีความต้องการที่ไม่จำกัดในสินค้าและบริการ จะไม่มีคำตอบว่า พอแล้ว ไม่เอาแล้ว ไม่ต้องการแล้ว ไม่ปรารถนาสิ่งใด ๆ อีกแล้ว มนุษย์เมื่อได้รับสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างเพียงพอแล้วก็就会有ความต้องการในสิ่งอื่นต่อไปเรื่อย ๆ ไม่มีที่สิ้นสุด

ขอบข่ายของวิชาเศรษฐศาสตร์

เนื่องจากวิชาเศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่ศึกษาถึงการที่มนุษย์พยายามนำเอาทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิตที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อบำบัดความต้องการอันไม่จำกัดให้เกิดประโยชน์และประหยัดที่สุด วิชาเศรษฐศาสตร์จึงเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของมนุษย์ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจ ซึ่งได้แก่ การผลิต (Production) การซื้อขายแลกเปลี่ยน (Exchange) การบริโภค (Consumption) และการจำหน่ายหรือกระจายผลผลิต (Distribution) ฯลฯ กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ วิชาเศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่ศึกษาถึงพฤติกรรมของมนุษย์ในการทำมาหากิน ดังนั้น การศึกษาเรื่องใด ๆ ก็ตามที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจ เรื่องเกี่ยวกับการทำมาหากินของมนุษย์รวมทั้งปัญหาเศรษฐกิจต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการแก้ไข ย่อมอยู่ในขอบข่ายของวิชาเศรษฐศาสตร์ทั้งสิ้น

โครงสร้างกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

โครงสร้างกิจกรรมทางเศรษฐกิจ หมายถึง การผลิต การแลกเปลี่ยน การบริโภค การกระจาย ผลผลิต และการกระจายรายได้

① การผลิต (Production) หมายถึง การนำปัจจัยการผลิตซึ่งมีอยู่จำกัดมาผ่านกระบวนการผลิต ซึ่งต้องอาศัยการผลิต การบริหาร การตัดสินใจเลือกวิธีการผลิตที่เหมาะสม เพื่อให้ต้นทุนการผลิตต่ำสุด ได้ผลผลิตหรือสินค้าตรงตามความต้องการของผู้บริโภค โดยทำให้ผู้บริโภคพอใจสูงสุด

② การแลกเปลี่ยน (Exchange) หมายถึง การแลกเปลี่ยนกรรมสิทธิ์ในสินค้าและบริการต่าง ๆ เดิมเป็นการแลกเปลี่ยนระหว่างสินค้ากับสินค้า (Barter System) ต่อมาใช้เงิน (Money) เป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยน ปัจจุบันมีการใช้สินเชื่อและเครดิตแทนเงินตรา เช่น เช็ค ตั๋วสัญญาใช้เงิน ตั๋วแลกเงิน และบัตรเครดิตต่าง ๆ

③ การบริโภค (Consumption) หมายถึง การได้รับประโยชน์หรือความพอใจจากการซื้อสินค้าและบริการ เช่น การตรวจสอบสุขภาพ ดูหนัง ฟังเพลง การรับประทานอาหารในภัตตาคาร เป็นต้น

④ การกระจายผลผลิต (Distribution) หมายถึง การปันส่วนหรือการแจกจ่ายสินค้าและบริการให้ถึงมือผู้บริโภค โดยการนำออกมาวางขายหรือการสั่งซื้อทางสื่อต่าง ๆ รวมถึงระบบการขนส่ง การจัดส่ง

⑤ การกระจายรายได้ (Income Distribution) หมายถึง การปันรายได้ให้กับผู้ผลิตสินค้าและบริการรวมถึงเจ้าของปัจจัยการผลิตอย่างเป็นธรรม ในรูปของค่าเช่า ค่าจ้าง ดอกเบี้ย และกำไรของเจ้าของปัจจัยการผลิตแต่ละประเภท

ประวัติความเป็นมาของวิชาเศรษฐศาสตร์

แนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยแทรกปะปนอยู่ในข้อเขียนและหนังสือสอนศาสนาของนักปราชญ์ในสมัยนั้น เช่น หลักปรัชญาของ **โสกราตีส (Socrates)** **เพลโต (Plato)** ฯลฯ แต่แนวความคิดดังกล่าวยังไม่ถือเป็นหลักหรือทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ จนกระทั่งช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 13 - 16 ซึ่งเป็นสมัยที่การค้าแถบยุโรปเจริญรุ่งเรืองมาก ได้เกิด **ลัทธิพาณิชย์นิยม (Mercantilism)** หรือพวกที่นิยมการทำการค้า นักพาณิชย์นิยมมีความเชื่อว่าประเทศจะมีความเจริญมั่งคั่งทางเศรษฐกิจก็ต่อเมื่อประเทศนั้น ๆ ส่งออกสินค้าเป็นมูลค่ามากกว่าการซื้อสินค้าเข้า โดยอาศัยอำนาจของรัฐบาลในการหาตลาดต่างประเทศ จึงเกิดการล่าอาณานิคมหรือเมืองขึ้น เพื่อที่จะส่งออกสินค้าของตนให้ได้

มากที่สุดไปยังประเทศที่เป็นเมืองขึ้นของตน กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ เศรษฐกิจของประเทศจะมั่งคั่งก็ต่อเมื่อประเทศนั้นมีดุลการค้าที่เกินดุล เพราะการที่ประเทศมีดุลการค้าเกินดุล ทำให้มีทองคำและเงินตราไหลเข้าประเทศมาก มีการจ้างงานภายในประเทศ เนื่องจากเมื่อประเทศมีปริมาณเงินหมุนเวียนมาก มีการซื้อขายมาก การค้าเจริญรุ่งเรืองส่งผลให้การผลิตเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ทำให้เกิดการว่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้นในที่สุด ประชาชนจะมีความอยู่ดีกินดี เพราะมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ นักพาณิชย์นิยมยังมีความเชื่อว่าการที่ประเทศจะมั่งคั่งมีดุลการค้าที่เกินดุลนั้น รัฐจะต้องเข้ามามีบทบาทในการแทรกแซงกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในด้านการค้ากับต่างประเทศ กล่าวคือ รัฐจะต้องส่งเสริมให้มีการส่งออกให้มาก พร้อมกับให้มีการจำกัดการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ รัฐจะเป็นผู้กำหนดนโยบายการค้าและนโยบายด้านเศรษฐกิจอื่น ๆ โดยเอกชนเป็นผู้ดำเนินการตามนโยบายของรัฐ

กล่าวโดยสรุป แนวความคิดของลัทธิพาณิชย์นิยม

ไม่สนับสนุนแนวความคิดของระบบเศรษฐกิจแบบเสรี เป็นลัทธิที่สนับสนุนให้รัฐบาลมีบทบาทในการควบคุมและแทรกแซงกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยพยายามทำให้ประเทศมีดุลการค้าที่เกินดุลมาก ๆ แล้วเศรษฐกิจของประเทศจะมั่งคั่ง ประชาชนจะมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ต่อมาในคริสต์ศตวรรษที่ 18 **อดัม สมิธ (Adam Smith)** ศาสตราจารย์ประจำมหาวิทยาลัยกลาสโกว์ แกนนำของเศรษฐศาสตร์ **สำนักคลาสสิก (Classical School)** ได้เขียนหนังสือชื่อ *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations* หรือที่นิยมเรียกสั้น ๆ ว่า ***The Wealth of Nations*** ในปี ค.ศ. 1776 นับได้ว่าเป็นตำราเศรษฐศาสตร์เล่มแรกที่ยิ่งใหญ่ที่สุดเล่มหนึ่งของโลกซึ่งใช้มาจนถึงปัจจุบัน ทำให้ **อดัม สมิธ** ได้รับการยอมรับ และยกย่องให้เป็น **บิดาแห่งวิชาเศรษฐศาสตร์** แนวคิดหลักของสำนักคลาสสิก สนับสนุน **ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม (Laissez Faire)** จำกัดบทบาทของรัฐบาลในด้านเศรษฐกิจ โดยมีความเชื่อว่า ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมจะทำให้ประเทศพัฒนาไปได้ด้วยดี เศรษฐกิจของประเทศจะมีความมั่งคั่งก็ต่อเมื่อรัฐบาลแทรกแซงหรือมีบทบาทในกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้น้อยที่สุด (ไม่แทรกแซงเลยดีที่สุด) รัฐบาลมีหน้าที่เพียงอำนวยความสะดวก รักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองและป้องกันประเทศ ปล่อยให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

รูปที่ 1.1 อดัม สมิธ
(Adam Smith)

รูปที่ 1.2 โทมัส อาร์ มัลทัส
(Thomas R. Malthus)

อย่างเสรี นั่นคือ สมธิ เชื่อในพลังงานของกลไกตลาด (ราคา) ที่เขาเรียกว่า **มือที่มองไม่เห็น (Invisible Hand)** นอกจากอดัม สมธิแล้ว นักเศรษฐศาสตร์ในกลุ่มของคลาสสิก ยังมี โทมัส อาร์ มัลทัส (Thomas R. Multhus) เดวิด ริคาร์โด (David Ricardo) จอห์น สจิวต์ มิลล์ (John Stuart Mill)

หลังจากยุคของสำนักคลาสสิกก็เป็นยุคของ **สำนักนีโอคลาสสิก (Neoclassical School)** ซึ่งเป็นสำนักเศรษฐศาสตร์ที่ก่อตัวและพัฒนาขึ้นในตอนปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 แนวคิดหลักของสำนักนีโอคลาสสิก ส่วนมากสืบทอดหรือดัดแปลงแก้ไขมาจากแนวคิดของสำนักคลาสสิก โดยสรุปว่าการแข่งขันอย่างเสรีจะเป็นแรงผลักดันให้เศรษฐกิจมีความมั่งคั่ง ซึ่งเป็นการสนับสนุนแนวคิดของระบบเศรษฐกิจแบบเสรีเช่นเดียวกับสำนักคลาสสิก นอกจากนั้น ยังเน้นให้เห็นว่าการมีทรัพยากรจำนวนจำกัดทำให้ผู้บริโภคต้องพยายามเลือกบริโภคสินค้าหรือบริการเพื่อให้ได้รับความพอใจสูงสุด ในขณะที่

ผู้ผลิตจะต้องตัดสินใจเลือกวิธีการผลิตที่ทำให้เสียต้นทุนต่ำที่สุด หรือให้ได้กำไรสูงสุด นั่นคือ แต่ละฝ่ายจะต้องพยายามใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและประหยัดที่สุด นักเศรษฐศาสตร์ที่เป็นผู้วางรากฐานแนวคิดที่สำคัญของสำนักนีโอคลาสสิก คือ อัลเฟรด มาร์แชล (Alfred Marshall) ลีออน วอลลาส (Leon Walras) วิลเฟรโด พาเรโต (Vilfredo Pareto) ฯลฯ

รูปที่ 1.3 อัลเฟรด มาร์แชล
(Alfred Marshall)

นอกจากนี้ นักเศรษฐศาสตร์ของสำนักคลาสสิกและนีโอคลาสสิกต่างมีความเชื่อว่าอุปทานจะเป็นตัวสร้างอุปสงค์ (Supply Creates Its Own Demand) แนวความคิดดังกล่าวเป็นที่รู้จักกันในชื่อว่า **กฎของเซย์ (Say's Law)** ซึ่งมีสาระสำคัญ คือ อุปทานจะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดอุปสงค์ กล่าวคือ ไม่ว่าผู้ผลิตจะผลิตสินค้าหรือบริการอะไรออกมาก็จะมีผู้ซื้ออยู่ตลอดเวลา จะไม่เกิดภาวะสินค้าล้นตลาด ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำหรือเกิดการว่างงาน ซึ่งต่อมาแนวความคิดนี้ไม่ตรงกับความเป็นจริง ในปี ค.ศ. 1930 เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างรุนแรง เกิดปัญหาการว่างงานจำนวนมาก ซึ่งกฎของเซย์ไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นดังกล่าวได้

รูปที่ 1.4 จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์
(John Maynard Keynes)

ในขณะนั้น จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (John Maynard Keynes) แกนนำของแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์สำนักเคนส์ (Keynesian Economics) ได้เขียนหนังสือชื่อ The General Theory of Employment, Interest and Money ซึ่งถือว่าเป็นตำราเศรษฐศาสตร์มหภาคเล่มแรกของโลกใน ค.ศ. 1936

เพื่ออธิบายถึงสาเหตุของภาวะสินค้าล้นตลาด เศรษฐกิจตกต่ำและการว่างงานจำนวนมาก ตลอดจนวิธีการแก้ไข นับเป็นครั้งแรกของวงการเศรษฐศาสตร์ที่ได้มีการศึกษาเศรษฐศาสตร์โดยรวมของทั้งระบบเศรษฐกิจหรือของทั้งประเทศ เคนส์มีความเชื่อว่าแนวความคิดที่ถูกต้อง คือ อุปสงค์จะเป็นตัวกำหนดอุปทาน ซึ่งตรงข้ามกับกฎของเซย์ โดยอุปสงค์และอุปทานดังกล่าวเป็นตัวมวลรวมของทั้งประเทศ เคนส์อธิบายว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ คือ การที่ระบบเศรษฐกิจมีอุปสงค์มวลรวมน้อยเกินไป วิธีแก้ไข คือ การเพิ่มอุปสงค์มวลรวมของระบบเศรษฐกิจโดยใช้นโยบายการเงินการคลัง จะเห็นได้ว่า เคนส์เป็นนักเศรษฐศาสตร์คนแรกของโลกที่กล่าวถึงหรือให้ความสนใจกับเศรษฐกิจมวลรวม อันเป็นมูลเหตุที่ทำให้มีการแยกศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ออกเป็น 2 ภาค คือ ภาคเศรษฐกิจส่วนย่อย ซึ่งเรียกว่า **“เศรษฐศาสตร์จุลภาค”** และภาคเศรษฐกิจส่วนรวม ซึ่งเรียกว่า **“เศรษฐศาสตร์มหภาค”** และเคนส์ได้รับการยกย่องให้เป็นบิดาของวิชาเศรษฐศาสตร์มหภาค

ความสัมพันธ์ของวิชาเศรษฐศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ

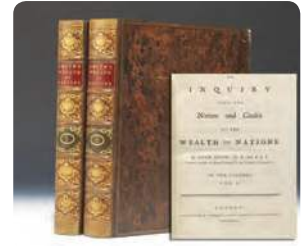
เนื่องจากวิชาเศรษฐศาสตร์เป็นสาขาหนึ่งของสังคมศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ทางด้านเศรษฐกิจ เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่มวลมนุษย์สูงสุด ดังนั้น วิชาเศรษฐศาสตร์จึงมีขอบข่ายเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ ในสังคมมนุษย์ เช่น การศึกษา การบริหารธุรกิจ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ คณิตศาสตร์ สถิติ จิตวิทยา ฯลฯ สามารถสรุปได้ดังนี้

1 เศรษฐศาสตร์กับการศึกษา เศรษฐศาสตร์มีความสัมพันธ์อย่างมากกับการศึกษาในแง่ที่ว่าการศึกษามีส่วนช่วยให้เข้าใจปัญหาเศรษฐกิจว่าเป็นอย่างไร ในทำนองเดียวกันเศรษฐศาสตร์มีส่วนช่วยในการจัดการศึกษาของชาติให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะทางด้านการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้เกิดการศึกษาแก่ประชากรของประเทศ ดังนั้น เศรษฐศาสตร์กับการศึกษาจึงมีส่วนเกื้อกูลซึ่งกันและกันในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาประเทศ

2 เศรษฐศาสตร์กับการบริหารธุรกิจ เป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ เศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่ศึกษากิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ของระบบเศรษฐกิจ ตั้งแต่หน่วยที่เล็กที่สุดจนถึงหน่วยที่ใหญ่ที่สุดในเรื่องเกี่ยวกับการผลิต การบริโภค การจำแนกแจกจ่าย การแลกเปลี่ยน ตลอดจนสถาบันที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ ส่วนการบริหารธุรกิจนั้นจะศึกษาเกี่ยวกับหน่วยธุรกิจว่าควรจะบริหารงานอย่างไร จึงจะมีประสิทธิภาพสูงสุด ความสัมพันธ์ระหว่างสาขาวิชาทั้งสอง สามารถสรุปได้ว่า วิชาการบริหารธุรกิจเป็นการนำเอาหน่วยงานย่อยหน่วยหนึ่งของระบบเศรษฐกิจมาศึกษา โดยมีเป้าหมายเช่นเดียวกับการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ คือ การบริหารงานเพื่อใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

3 เศรษฐศาสตร์กับรัฐศาสตร์

เศรษฐศาสตร์มีความสัมพันธ์กับวิชารัฐศาสตร์ เดิมเศรษฐศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของรัฐศาสตร์ ดังจะเห็นได้ว่า วิชาเศรษฐศาสตร์ในสมัยก่อนเคยเรียกว่า **วิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง (Political Economy)** แต่หลังจาก อัดัม สมิธ เขียนหนังสือ “An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations” ในปี ค.ศ. 1776 ซึ่งเป็นหนังสือเศรษฐศาสตร์เล่มแรกของโลก จึงได้แยกวิชาเศรษฐศาสตร์ออกจากรัฐศาสตร์ เพราะพฤติกรรมทางเศรษฐศาสตร์บางอย่างไม่สามารถอธิบายด้วยกฎเกณฑ์ในทางเศรษฐศาสตร์ได้เสมอ เนื่องจากมีปัจจัยทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้การตัดสินใจทำอะไรลงไปไม่เป็นไปตามหลักเศรษฐศาสตร์ แต่เกิดจากอิทธิพลและความนึกคิดของนักการเมืองบางคนที่ไม่ได้คำนึงถึงทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ ตรงกันข้ามนักการเมืองบางคนอาจใช้ความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ช่วยในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อสร้างความเป็นธรรมและสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ อันจะส่งผลต่อการสร้างความมั่นคงให้แก่สังคมประเทศต่อไป

รูปที่ 1.5 หนังสือเศรษฐศาสตร์เล่มแรกของโลก

4 เศรษฐศาสตร์กับนิติศาสตร์

การออกกฎหมายบางอย่างเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการทางเศรษฐกิจ เช่น กฎหมายสงวนอาชีพบางอย่างให้คนในชาติของตน กฎหมายภาษีอากร กฎหมายการค้า กฎหมายส่งเสริมการลงทุน แม้แต่การกำหนดอาณาเขตไมล์ทะเลระหว่างประเทศก็มีส่วนกระทบถึงการดำเนินการทางเศรษฐกิจของประเทศที่เกี่ยวข้อง การตรากฎหมายต้องคำนึงถึงสถานะทางเศรษฐกิจว่าจะมีผลกระทบต่อประชาชนมากน้อยเพียงใด ดังนั้น กฎหมายจึงเป็นวิชาที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับวิชาเศรษฐศาสตร์

5 เศรษฐศาสตร์กับประวัติศาสตร์

การอาศัยเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์มาช่วยอธิบายหรือคาดคะเนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน หรืออาจเกิดขึ้นในอนาคต เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่เตือนใจให้นักเศรษฐศาสตร์ระลึกว่า เมื่อมีเหตุการณ์อย่างนี้เกิดขึ้นจะมีผลต่อเหตุการณ์อื่นตามมาเพื่อจะได้เตรียมรับเหตุการณ์นั้นได้ดียิ่งขึ้น

6 เศรษฐศาสตร์กับภูมิศาสตร์

การศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ต้องเกี่ยวข้องกับทรัพยากร ดิน ฟ้า อากาศ ตลอดจนที่ตั้งของหน่วยเศรษฐกิจหรือของประเทศต่าง ๆ ดังนั้น ความรู้ทางภูมิศาสตร์จึงสามารถช่วยให้นักเศรษฐศาสตร์วิเคราะห์เรื่องต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น เช่น การค้าระหว่างประเทศ การลงทุนระหว่างประเทศ และแหล่งทรัพยากรทางเศรษฐกิจ

7 เศรษฐศาสตร์กับจิตวิทยา

เนื่องจากวิชาเศรษฐศาสตร์เป็นเรื่องที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ ดังนั้น ความรู้ในด้านจิตวิทยาจึงมีส่วนสำคัญต่อการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์ เพราะต่างก็ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ ตัวอย่างการจะอธิบายปรากฏการณ์บางอย่างเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ เช่น การเลือกบริโภคสินค้าของผู้ซื้อ ถ้ามีความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาของมนุษย์

ย่อมช่วยให้เข้าใจการกระทำบางอย่างของมนุษย์ได้ ในขณะเดียวกันนักจิตวิทยาอาจนำความรู้ทางเศรษฐศาสตร์มาอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ได้

8 เศรษฐศาสตร์กับคณิตศาสตร์และสถิติ สาขาหนึ่งของวิชาเศรษฐศาสตร์ที่ศึกษากันอยู่ในปัจจุบัน คือ การศึกษาเศรษฐศาสตร์เชิงปริมาณ ซึ่งเป็นวิชาที่ต้องอาศัยคณิตศาสตร์และสถิติเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรทางเศรษฐกิจต่าง ๆ หรือเพื่อใช้อธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรทางเศรษฐกิจเหล่านั้น

9 เศรษฐศาสตร์กับจริยศาสตร์ เนื่องจากศาสนามีอิทธิพลเหนือการกระทำของมนุษย์มานานแล้ว บทบัญญัติของทุกศาสนาล้วนแต่สอนให้บุคคลมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มิให้เอารัดเอาเปรียบกัน สอนให้มนุษย์ละเว้นความโลภ ถ้ามองในแง่จริยศาสตร์จะเห็นว่าศาสนาประณามการเอารัดเอาเปรียบกัน สอนให้คนละเว้นความโลภ ถ้ามองในแง่เศรษฐศาสตร์นั้นศาสนาประณามการเอารัดเอาเปรียบกันในการค้าขาย เช่น การค้ากำไรเกินควร การปลอมแปลงสินค้า การให้กู้ยืมโดยเรียกดอกเบี้ยสูง ๆ ซึ่งเป็นวิธีการทำนาบนหลังคนแบบหนึ่ง และเป็นผลเสียแก่เศรษฐกิจส่วนรวม

บางกรณี เศรษฐศาสตร์ก็มีอิทธิพลเหนือศาสนา จากเหตุผลทางเศรษฐกิจที่ทำให้ศาสนาต้องคล้อยตาม สมัยโบราณยังไม่มีเครื่องเลื่อยสับเป็นอาชีพ เพราะคนยังไม่รู้จักวิธีการเลื่อยสับดีพอ ถ้าไม่หาทางสวงเนื้อสัตว์ไว้ ไม่นานจำนวนสัตว์ก็จะน้อยลงและหมดไป ศาสนาจึงได้ตราบทบัญญัติเรื่องการรับประทานเนื้อสัตว์ไว้ เช่น ศาสนาคริสต์ห้ามรับประทานเนื้อสัตว์ในวันศุกร์ ให้รับประทานเนื้อปลาแทน เพราะปลามีมากในทะเล หรือศาสนาพุทธในประเทศจีนให้คนกินเจตเนื้อสัตว์ เป็นต้น ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า ศาสนามีส่วนแก้ปัญหามือเกิดความจำเป็นทางเศรษฐกิจขึ้น

กล่าวโดยสรุป เศรษฐศาสตร์มิใช่วิชาโดดเดี่ยว ผู้ที่จะศึกษาเศรษฐศาสตร์ได้ดีและสามารถนำความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ไปใช้ให้เกิดผล จำเป็นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจศาสตร์อื่น ๆ ที่อยู่เคียงข้างเศรษฐศาสตร์ด้วย เราไม่สามารถศึกษาศาสตร์ทุกแขนงได้โดยละเอียดเพราะเกินความสามารถของบุคคลแต่ละคนได้ จึงมีการแยกศาสตร์ต่าง ๆ ไปศึกษาเป็นแขนง ๆ ไป ในทำนองเดียวกัน ผู้ศึกษาศาสตร์ทุกแขนงก็จะได้ประโยชน์อย่างมาก หากได้ศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่ตนศึกษา

ประเภทของวิชาเศรษฐศาสตร์

วิชาเศรษฐศาสตร์แต่ละประเภทมีลักษณะและส่วนประกอบที่ต่างกัน นักเศรษฐศาสตร์จึงแบ่งการศึกษาวិชาเศรษฐศาสตร์ ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1 จุลเศรษฐศาสตร์ หรือ **เศรษฐศาสตร์จุลภาค (Microeconomics)** คำว่า **จุล (Micro)** แปลว่า **เล็ก (Small)** ดังนั้น เศรษฐศาสตร์จุลภาคจึงเป็นการศึกษาพฤติกรรมทางเศรษฐกิจ

ของหน่วยเศรษฐกิจใดหน่วยเศรษฐกิจหนึ่ง ศึกษาปัญหาเศรษฐกิจของหน่วยเล็ก ๆ หน่วยย่อยในระบบเศรษฐกิจแต่ละหน่วย เช่น การศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคเพื่อซื้อสินค้าและบริการอย่างใดอย่างหนึ่งของผู้บริโภคแต่ละราย การศึกษาพฤติกรรมของผู้ผลิตแต่ละคนว่ามีการกำหนดราคาสินค้าและบริหารผลผลิตของตนอย่างไรจึงจะมีกำไรสูงสุด ศึกษากลไกตลาดและตั้งราคาเพื่อจัดสรรสินค้า บริการและทรัพยากร เศรษฐศาสตร์จุลภาคส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเรื่องราคา นักเศรษฐศาสตร์บางท่านเรียกว่า “ทฤษฎีราคา” (Theory of Price)

② **มหเศรษฐศาสตร์** หรือ **เศรษฐศาสตร์มหภาค (Macroeconomics)** คำว่า **มห (Macro)** แปลว่า **ใหญ่ (Big)** ดังนั้น มหเศรษฐศาสตร์จึงเป็นการศึกษาถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เป็นส่วนรวม เป็นการศึกษาภาวะเศรษฐกิจโดยรวมทั้งระบบเศรษฐกิจหรือทั้งประเทศ โดยการนำหน่วยย่อยทั้งหมดในเศรษฐศาสตร์จุลภาคมาศึกษาเป็นระบบเดียวหรือมองเป็นส่วนรวม เรียกว่า เป็นการศึกษาเศรษฐศาสตร์มหภาค เช่น การศึกษาถึงผลผลิตของประเทศ การบริโภค การออม การลงทุน การจ้างงาน การเงิน การคลัง การค้าระหว่างประเทศ การศึกษารายได้ประชาชาติ วัฏจักรเศรษฐกิจ เป็นต้น

เศรษฐศาสตร์วิเคราะห์และเศรษฐศาสตร์นโยบาย (Positive Economics and Normative Economics)

การศึกษาทางเศรษฐศาสตร์มีวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการ ได้แก่

1. เพื่อแสวงหาความรู้ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจ (What is in the Economy)
2. เพื่อควบคุมสถานการณ์ทางเศรษฐกิจว่า สถานการณ์ใดควรที่จะเกิดขึ้น (What Ought to be in the Economy)

เศรษฐศาสตร์วิเคราะห์หรือเศรษฐศาสตร์ทฤษฎี (Positive Economics) เป็นการศึกษาสาเหตุและผลของปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจริง (What to be)

เศรษฐศาสตร์นโยบาย (Normative Economics) เป็นการศึกษานโยบายทางเศรษฐกิจ เพื่อนำไปควบคุมสถานการณ์ให้อยู่ในสภาพที่ควรจะเป็น (What Ought to be) เกี่ยวข้องกับการใช้วิจารณญาณส่วนบุคคลในการตัดสินคุณค่า (Value Judgement)

ความเป็นมาของวิชาเศรษฐศาสตร์ในประเทศไทย

หนังสือเศรษฐศาสตร์เล่มแรกของไทยชื่อ “**ทรัพย์ศาสตร์เบื้องต้น**” ซึ่งพระยาสุรียานุวัตร เป็นผู้เรียบเรียง ได้พิมพ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2454 ได้อธิบายทฤษฎีมูลค่าของนักเศรษฐศาสตร์กลุ่มคลาสสิก และยกตัวอย่างประเทศไทยประกอบ แต่รัฐบาลในสมัยนั้นขอรั้งมิให้นำออกเผยแพร่ จนเมื่อเปลี่ยนแปลง

การปกครองแล้วจึงได้จัดพิมพ์ขึ้นใหม่ ใช้ชื่อว่า **เศรษฐศาสตร์วิทยาภาคต้น เล่ม 1** ในปี พ.ศ. 2459 กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ (น.ม.ส.) ได้เขียน “ตลาดเงินตรา (Money Market)” แต่ยังมีได้มีการศึกษาเศรษฐศาสตร์อย่างจริงจัง จนกระทั่งมีการตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2477 จึงได้มีการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์อย่างจริงจังตามหนังสือเศรษฐศาสตร์ของประเทศฝรั่งเศสเป็นส่วนใหญ่ และถือว่า **มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของประเทศไทยที่เปิดสอนวิชาเศรษฐศาสตร์** ต่อมาพระสารสาสน์พลขันธ์ได้เขียนหนังสือ “เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยเศรษฐกิจการค้า” กับ “เศรษฐกิจว่าด้วยการเงิน” โดยจัดพิมพ์เผยแพร่เพื่อให้คนไทยมีการตื่นตัวทำการค้า

วิชาเศรษฐศาสตร์ได้รับการสนับสนุนมากขึ้น ในช่วงที่ประเทศไทยเริ่มมีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับแรกเมื่อ พ.ศ. 2504 สมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีการตั้งคณะกรรมการชุดต่าง ๆ เพื่อดำเนินงานด้านพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเชิญนักเศรษฐศาสตร์เข้ามาร่วมรัฐบาลด้วย สำหรับในส่วน of สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาก็มีการเปิดการเรียนการสอนคณะเศรษฐศาสตร์มากขึ้นตามลำดับ และมีการเปิดสอนวิชาเศรษฐศาสตร์เป็นวิชาบังคับของนักศึกษาสาขาบริหารธุรกิจด้วย

ปัจจุบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในคณะเศรษฐศาสตร์ได้มีการแบ่งสาขาของวิชาเอกทางเศรษฐศาสตร์ไว้มากมาย ดังนี้

1. สาขาเศรษฐศาสตร์ทฤษฎี
2. สาขาเศรษฐศาสตร์เชิงปริมาณ
3. สาขาเศรษฐศาสตร์การเงินและการคลัง
4. สาขาเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ
5. สาขาเศรษฐศาสตร์แรงงานและอุตสาหกรรม
6. สาขาเศรษฐศาสตร์การขนส่ง
7. สาขาเศรษฐศาสตร์การเกษตร
8. สาขาเศรษฐศาสตร์พัฒนา (การพัฒนาเศรษฐกิจ)
9. สาขาเศรษฐศาสตร์สาธารณสุข
10. สาขาเศรษฐศาสตร์การเมือง
11. สาขาเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม
12. สาขาเศรษฐศาสตร์ทรัพยากร
13. สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์
14. สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ

วิธีการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์

เนื่องจากเศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่ศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมเกี่ยวกับการทำมาหากิน เศรษฐศาสตร์จึงจัดเป็นวิชาทางสังคมศาสตร์สาขาหนึ่ง ดังนั้น การศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์จึงมีความยุ่งยาก และไม่สามารถจะศึกษาหรือทำการทดลองในห้องทดลอง เพื่อกำจัดสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องออกไปได้หมด เหมือนกับการทดลองในวิชาวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้ เพราะพฤติกรรมของมนุษย์แตกต่างกันขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มากมาย เช่น วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม เป็นต้น กฎหรือทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์จะสร้างขึ้นได้ต้องอาศัยหลักตรรกวิทยาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์เหตุและผลของปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจ และจะไม่ได้คำตอบเหมือนกับวิชาทางวิทยาศาสตร์ เพียงแต่บอกได้ในลักษณะ **แนวโน้ม** หรือ **ความน่าจะเป็นไปได้ในเชิงสถิติ** อย่างไรก็ตาม กฎหรือทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์เกิดขึ้นได้ และช่วยให้ผู้ศึกษาเข้าใจความสัมพันธ์ของเหตุและผลของปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานสำคัญในการวางนโยบายและมาตรการที่จะนำไปใช้แก้ปัญหาเศรษฐกิจต่าง ๆ ได้

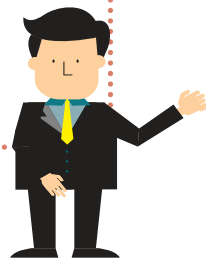
วิธีการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยอาศัยตรรกวิทยาที่นักเศรษฐศาสตร์นำมาใช้ และถือว่าเป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์มีอยู่ 3 วิธี ดังนี้

1 วิธีการอุปนัย (Deductive Method) เป็นการศึกษาโดย **หาผลจากเหตุ** การศึกษาวิธีนี้จะต้องมีการตั้ง “สมมุติฐาน” (Assumption) ขึ้นเป็นกฎหรือทฤษฎี หรือการสร้างแบบจำลองไว้ก่อน แล้วพิสูจน์โดยอาศัยปรากฏการณ์ทั่ว ๆ ไป หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่อาจจะหาได้ การพิสูจน์เพื่อการทดสอบว่าสมมุติฐานหรือทฤษฎีที่ตั้งไว้เป็นจริงหรือถูกต้องหรือไม่ ถ้าไม่ถูกต้องก็จะต้องตั้งสมมุติฐานขึ้นใหม่ เช่น สมมุติให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ ถ้ามีการลดราคาสินค้าชนิดหนึ่งลง (เป็นเหตุ) จะทำให้อุปสงค์ของสินค้านั้นเพิ่มขึ้น (เป็นผล) นี่คือสมมุติฐานการหาผล คือ ผลจะเป็นอย่างไรถ้าสินค้าชนิดหนึ่งมีราคาลดลง จะต้องหาผลโดยตั้งสมมุติฐานง่าย ๆ ไว้ก่อน เนื่องจากการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์มักเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจกระทบถึงสมมุติฐานหรือทฤษฎีที่ตั้งไว้ จึงต้องมีข้อสมมุติให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ หรือไม่กระทบกับสิ่งที่กำลังศึกษา การศึกษาวิธีนี้อาจจะทำให้เรื่องที่กำลังศึกษาห่างไกลจากความจริงไปบ้าง

2 วิธีการอุปมาน (Inductive Method) เป็นวิธีการศึกษาโดยการ **หาเหตุจากผล** โดยต้องมีการรวบรวมปรากฏการณ์ต่าง ๆ นำมาเป็นข้อมูล แล้วจึงตั้งกฎหรือทฤษฎีขึ้น กฎหรือทฤษฎีที่เกิดขึ้นโดยการศึกษาวินิจฉัยสามารถนำไปใช้อธิบายเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ได้ เช่น อุปสงค์ของสินค้าชนิดหนึ่งเพิ่มขึ้น (เป็นผล) มีสาเหตุมาจากการที่สินค้าชนิดหนึ่งมีราคาลดลง (เป็นเหตุที่จะต้องหา) คือ การหาเหตุว่ามาจากเหตุอะไรที่ทำให้ผลคืออุปสงค์ของสินค้าชนิดนั้นเพิ่มขึ้น ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่นำมาเป็นข้อมูลอาจจะรวบรวมมาจากการสังเกต จากสถิติ ประวัติศาสตร์ หรือการสอบถาม ซึ่งล้วนแต่เป็นสาเหตุที่ทำให้อุปสงค์ของสินค้าชนิดนั้นเพิ่มขึ้น

วิธีการอุปนัยและอุปมานควรจะใช้ร่วมกันจึงจะเกิดผลดียิ่งขึ้น

3 วิธีเศรษฐคณิตศาสตร์หรือเศรษฐศาสตร์เชิงปริมาณ (Quantitative Economics) เป็นการศึกษาที่เสนอทฤษฎีทางเศรษฐกิจออกมาในรูปของคณิตศาสตร์ คือ พยายามอธิบายถึงความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจให้เห็นชัดขึ้นด้วยตัวเลข โดยใช้หลักพีชคณิต เรขาคณิต สถิติ และแคลคูลัส การนำเสนอออกมาเป็นรูปสมการแทนคำอธิบาย เพราะการศึกษาโดยการอธิบายนั้นไม่สามารถจะอธิบายมาให้เห็นชัดได้ เพียงแต่อธิบายถึงสาเหตุและผลของปรากฏการณ์ได้บ้างเท่านั้น เช่น ถ้าการลงทุนเพิ่มขึ้นจะทำให้รายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้น แต่ไม่สามารถบอกได้ว่าเพิ่มขึ้นเป็นอัตราส่วนเท่าใด ปัจจุบัน **วิชาคณิตศาสตร์เศรษฐศาสตร์ (Mathematical Economics)** และ **คณิตสถิติ (Mathematical Statistics)** ซึ่งรวมอยู่ใน **วิชาเศรษฐคณิตศาสตร์หรือเศรษฐศาสตร์เชิงปริมาณ (Quantitative Economics)** นำมาใช้ร่วมกันในการพิสูจน์ความสมบูรณ์ของกฎ ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ และใช้หาความสัมพันธ์ระหว่างปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ข้อแนะนำในการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์

- ไม่ใช่เรื่องท่องจำ
- ต้องศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- ไม่ใช่เรื่องที่จะต้องใช้สามัญสำนึก
- ใช้เหตุผลในการสรุป

ข้อสมมุติในการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์

สิ่งสำคัญที่จะต้องพิจารณาในการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ คือ มนุษย์จะดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมีเหตุมีผลทางเศรษฐกิจ (Economic Rationality) และต้องมี “ข้อสมมุติ” ที่จำเป็นต่อการมีในการศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งทางเศรษฐศาสตร์ เพราะเศรษฐศาสตร์เป็นวิชาทางสังคมศาสตร์ซึ่งเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของประชาชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่เข้ามาเกี่ยวข้องเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษา และทำให้ไม่สามารถศึกษาวิเคราะห์เรื่องนั้น ๆ ได้ การศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ไม่สามารถทำได้ในลักษณะเดียวกับวิชาวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นวิชาที่สามารถป้องกันปัจจัยที่ไม่ต้องการให้เข้ามาเกี่ยวข้องได้ โดยการทดลองในหลอดแก้วหรือในห้องทดลอง ดังนั้น “ข้อสมมุติ” จึงเป็นสิ่งสำคัญมากในการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ ข้อสมมุตินี้ก็คือ **การสมมุติให้ปัจจัยอื่นคงที่ (All Other Things Being Equal)** การสมมุติให้สิ่งอื่นคงที่เพราะไม่ต้องการให้ปัจจัยอื่น ๆ เหล่านั้นเข้ามาเกี่ยวข้องหรือมีอิทธิพลต่อเนื่องกับสิ่งที่เรากำลังศึกษา การเปลี่ยนแปลงจะมีได้เฉพาะเรื่องที่เรากำลังศึกษาเท่านั้น เช่น ถ้าสินค้าหนึ่งสินค้าใดลดราคาลง

(คนจะซื้อสินค้านั้นเพิ่มขึ้น) จะต้องสมมุติให้สิ่งอื่นคงที่ เช่น ราคาสินค้าอื่น รายได้ของผู้บริโภค รสนิยมของผู้บริโภค เป็นต้น เพราะถ้าราคาสินค้าหนึ่งสินค้าใดลดราคาลง ถ้าสินค้าอื่นลดราคาลงด้วย ผลย่อมไม่ทำให้ผู้ซื้อซื้อสินค้านั้นเพิ่มขึ้น อาจจะซื้อสินค้านั้นลดลง แต่หันไปซื้อสินค้าอื่นแทนก็ได้

การศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์จะแตกต่างไปจากการศึกษาวิชาอื่น ๆ ดังนั้น ถ้าจะศึกษาและวิเคราะห์วิชาเศรษฐศาสตร์ให้เข้าใจยิ่งขึ้นต้องปฏิบัติดังนี้

❶ การศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์มีใช้เรื่องท่องจำ เศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยความคิด เมื่อประสบปัญหาจะต้องแจกแจงปัญหานั้น เพื่อวิเคราะห์อย่างมีหลักเกณฑ์และใช้วิธีแก้ปัญหาอย่างถูกต้อง ภาษาที่ใช้ในวิชาเศรษฐศาสตร์จะมีความหมายและแตกต่างจากภาษาธรรมดาทั่วไป เรียกว่า **ภาษาเศรษฐศาสตร์**

❷ วิชาเศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่ต้องศึกษาอย่างต่อเนื่อง ต้องมีความเข้าใจในบทต้น ๆ ก่อนแล้วศึกษาอย่างต่อเนื่องถึงบทท้าย ๆ จึงจะเข้าใจแจ่มแจ้ง

❸ ในการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ บางครั้งเราทราบคำตอบเรียบร้อยแล้วโดยใช้สามัญสำนึก จึงไม่สนใจที่จะศึกษาต่อไป ทำให้เกิดอุปสรรคในการเรียนรู้ ควรจะละทิ้งความคิดดังกล่าวเสีย

❹ ในการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ต้องระมัดระวังในเรื่องการให้เหตุผลและการสรุป เพราะความเป็นจริงในการศึกษาหน่วยย่อย ๆ อาจไม่ใช่ความเป็นจริงในหน่วยใหญ่ ๆ และปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนั้นมักก่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจมากกว่าหนึ่งทาง

สาเหตุที่ทำให้ต้องศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์

ในสมัยโบราณประชากรโลกมีน้อย ความต้องการสิ่งต่าง ๆ ยังมีน้อย แต่ทรัพยากรมีอยู่มาก ความเดือดร้อนเกี่ยวกับการดำรงชีพในสมัยนั้นจึงยังมีไม่มากนัก ต่อมาโลกมีความก้าวหน้าและเจริญขึ้น ประชากรก็เพิ่มขึ้นทำให้ความต้องการในสินค้าและบริการต่าง ๆ มีมากขึ้น ทรัพยากรที่เคยมีอยู่มากก็ลดน้อยลงไปทุกที จึงเกิดปัญหาในการจัดสรรทรัพยากร และทำให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจตามมา ก่อนที่จะพูดถึงปัญหาทางเศรษฐกิจ จำเป็นต้องศึกษาคำสำคัญในวิชาเศรษฐศาสตร์ 3 คำ ต่อไปนี้

❶ **ความต้องการ (Wants)** ในทางเศรษฐศาสตร์ หมายถึง ความปรารถนาที่จะได้มาซึ่งสิ่งของและบริการทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ เพราะฉะนั้น ความต้องการของมนุษย์จึงเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้มนุษย์รู้จักประดิษฐ์คิดค้นสินค้าและบริการใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ที่ไม่มีที่สิ้นสุด นักเศรษฐศาสตร์แบ่งความต้องการของมนุษย์ได้ ดังนี้

(ก) **ความต้องการที่ไม่มีที่สิ้นสุด** มนุษย์ต้องการสิ่งของที่เป็นในชีวิตประจำวัน เช่น ต้องการปัจจัยสี่ คือ ที่อยู่อาศัย อาหาร ยารักษาโรค และเครื่องนุ่งห่ม แต่เมื่อได้สิ่งเหล่านี้มาบำบัดความต้องการแล้วยังไม่เพียงพอ ยังอยากได้บ้านที่ใหญ่โตเป็นคฤหาสน์ เพชรนิลจินดา ทองรูปพรรณต่าง ๆ ซึ่งนับว่าเป็นความต้องการที่ไม่มีที่สิ้นสุด

(ข) ความต้องการเฉพาะอย่างย่อมไม่มีที่สิ้นสุด ความต้องการของมนุษย์ในของบางอย่าง ในระยะเวลาหนึ่งอาจมีที่สิ้นสุดได้ เช่น การรับประทานข้าวเมื่อได้รับประทานจนอิ่มแล้วก็ไม่ต้องการ รับประทานอีกในระยะเวลาสั้น

(ค) ความต้องการจะลดลงเรื่อย ๆ เมื่อได้สิ่งของนั้นมาบำบัดความต้องการมากขึ้น เช่น เมื่อสมศักดิ์กระหายน้ำ น้ำแก้วแรกเป็นน้ำที่เขามีความต้องการอย่างมาก ต่อมาเมื่อดื่มน้ำเข้าไปอีก เป็นแก้วที่ 2, 3, 4, 5, 6 ความต้องการดื่มน้ำของเขาก็จะลดน้อยลงเรื่อย ๆ จนหมดความต้องการ เพราะความกระหายน้ำของเขาเริ่มลดน้อยลง

(ง) ความต้องการบางสิ่งบางอย่างสามารถใช้ทดแทนกันได้ เช่น ดื่มชาแทนกาแฟ หรือ บริโภคเนื้อไก่แทนเนื้อหมูได้

(จ) ความต้องการบางอย่างอาจกลายเป็นนิสัยได้ คือ เมื่อมนุษย์ต้องการสิ่งใดแล้วใช้สิ่งนั้น มาตอบสนองมาก ๆ และนาน ๆ จะทำให้เกิดความเคยชินจนกระทั่งติดเป็นนิสัยได้ เช่น คนชอบดื่มเบียร์ ดื่มทุกวันและดื่มมานานจนติดเป็นนิสัย

(ฉ) ความต้องการบางอย่างมีส่วนเกี่ยวข้องกัน คือ เมื่อต้องการของสิ่งหนึ่งก็ต้องซื้อของ อีกสิ่งหนึ่งไว้ใช้ร่วมกัน เช่น เมื่อซื้อครกก็ต้องซื้อสาก หรือเมื่อซื้อไม้เทนนิสก็ต้องซื้อลูกเทนนิสด้วย

2 สินค้าและบริการ (Goods and Services) เป็นสิ่งที่ตอบสนองความต้องการของ มนุษย์ สินค้าและบริการมี 2 ประเภท คือ

(ก) **สินค้าและบริการที่ได้เปล่าหรือทรัพย์สินเสรี** หรือ **สินค้าไร้ราคา (Free Goods)** คือ สินค้าที่ไม่มีต้นทุน ไม่มีราคา เป็นสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ มนุษย์ทุกคนเป็นเจ้าของได้ มีปริมาณมาก จนนับไม่ถ้วน เช่น น้ำ อากาศ แสงแดด เป็นต้น

(ข) **สินค้าและบริการทางเศรษฐกิจ** หรือ **เศรษฐกิจทรัพย์สิน (Economic Goods)** คือ สินค้า ที่มีต้นทุน มีราคา เป็นสิ่งที่มีจำนวนจำกัด สามารถกำหนดราคาและคิดมูลค่าได้ การได้มาซึ่ง เศรษฐกิจทรัพย์สินนี้จะต้องมีการเสนอแลกเปลี่ยนหรือซื้อขายจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง เช่น ก๊าซธรรมชาติ น้ำมัน แร่ธาตุในดินหรือเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมา เช่น บ้าน รถยนต์ อาหารหรือปัจจัยการ ผลิตอื่น ๆ เศรษฐกิจทรัพย์สินแบ่งออกเป็น

- สินค้าเอกชน (Private Goods) เป็นสินค้าที่กีดกันการบริโภคได้
- สินค้าสาธารณะ (Public Goods) เป็นสินค้าที่ไม่สามารถกีดกันการบริโภคได้

3 ทรัพยากร (Resources) เป็นปัจจัยการผลิตที่ประเทศต่าง ๆ ในโลกมีอยู่อย่างจำกัด แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

(ก) **ทรัพยากรที่เป็นทรัพย์สิน (Property Resources)** ได้แก่

- ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น แร่ธาตุ ป่าไม้ แม่น้ำ ลำธาร ภูเขา พื้นดิน เป็นต้น

- ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น เครื่องจักร เครื่องมือ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต เป็นต้น

(ข) ทรัพยากรที่เป็นมนุษย์ (Human Resources) ได้แก่ มนุษย์ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ด้วยกัน ทรัพยากรมนุษย์ที่ประเทศต่าง ๆ มีอยู่ หมายถึง ความต้องการแรงงานซึ่งจะมีคุณภาพของแรงงานต่างกันไปขึ้นอยู่กับคุณภาพที่ดี มีสุขภาพอนามัยดีและได้รับการศึกษาที่ดีด้วย ถ้าแรงงานมีคุณภาพ การผลิตก็จะดี แต่ถ้าแรงงานด้อยคุณภาพก็จะทำให้ประสิทธิภาพในการผลิตน้อยลงไปด้วยเช่นกัน

จากความหมายของคำ 3 คำที่ว่า “ความต้องการ” “สินค้าและบริการ” “ทรัพยากร” คือ ที่มาของปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่ว่าความต้องการของมนุษย์มีไม่จำกัดและทรัพยากรที่จะนำมาผลิตสินค้าและบริการนั้นมีอยู่อย่างจำกัด จึงเป็นปัญหาว่าจะจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดนั้นอย่างไร ที่จะนำมาผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ที่ไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งเป็นสิ่งที่นักเศรษฐศาสตร์พยายามจะแก้ปัญหานี้ให้ได้

ความสำคัญของวิชาเศรษฐศาสตร์

เศรษฐศาสตร์มีความสำคัญกับประชาชนและประเทศชาติ ดังนี้

❶ เศรษฐศาสตร์มีส่วนเกี่ยวข้องกับบุคคลและประชาชนของประเทศ เพราะเศรษฐศาสตร์เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของบุคคลทุกคน ตั้งแต่ตื่นนอนจนกระทั่งเข้านอน เช่น ปัญหาเกี่ยวกับรายได้ รายจ่ายของบุคคลแต่ละคน การบริโภค ปัญหาราคาสินค้า ค่าจ้างแรงงาน ถ้ามีการเรียนรู้หลักและทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์อย่างเข้าใจถ่องแท้ สามารถจะนำหลักเศรษฐศาสตร์เหล่านี้ไปแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้ซึ่งเป็นประโยชน์ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม

❷ เศรษฐศาสตร์เกี่ยวข้องกับผู้บริหาร ไม่ว่าจะเป็นการบริหารระดับย่อย ๆ ในหน่วยธุรกิจหรือระดับประเทศ ก็จำเป็นต้องอาศัยหลักและทฤษฎีต่าง ๆ ทางเศรษฐศาสตร์ในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาเหล่านั้น ๆ

❸ เศรษฐศาสตร์ช่วยให้ประเทศมีความมั่งคั่งร่ำรวย เพราะทำให้รู้จักบริหารทรัพยากรของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ รู้จักวิธีการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อนำไปผลิตสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากที่สุดและนานที่สุด ซึ่งจะทำให้ประเทศชาติมีความมั่งคั่งร่ำรวย

❹ เศรษฐศาสตร์มีส่วนเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประเทศชาติ เช่น ช่วยในการลงทุนระหว่างประเทศ การค้าระหว่างประเทศ ซึ่งผู้บริหารประเทศจะต้องมีความรู้ในวิชาเศรษฐศาสตร์ ช่วยให้มีการตัดสินใจอย่างถูกต้องและเป็นผลดีต่อประเทศ

ประโยชน์ที่ได้จากวิชาเศรษฐศาสตร์

ปัญหาทางวิชาเศรษฐศาสตร์ที่ประเทศต่าง ๆ ในโลกต้องประสบร่วมกัน คือ ความไม่สมดุลระหว่างปริมาณทรัพยากรทางเศรษฐกิจที่มีอยู่อย่างจำกัดกับความต้องการของมนุษย์ที่มีไม่จำกัด จึงจำเป็นต้องศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ เพื่อหาวิธีการที่ดีที่สุดที่จะนำมาใช้จัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดไปในการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ที่มีไม่จำกัดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด อย่างไรก็ตาม มิใช่ผู้เรียนทางด้านเศรษฐศาสตร์เท่านั้นที่จำเป็นต้องศึกษาวิชาการนี้ ผู้เรียนในสาขาอื่น ๆ รวมทั้งประชาชนทั่วไปก็ควรมีความรู้พื้นฐานทางด้านเศรษฐศาสตร์ด้วย เพื่อจะได้มีความเข้าใจในปัญหาเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นในระดับส่วนตัว ครอบครัว หรือระดับประเทศ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าปัญหาด้านเศรษฐกิจเป็นปัญหาที่ทุก ๆ คนไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากเป็นปัญหาในชีวิตประจำวันของแต่ละบุคคล ดังนั้น **การมีความรู้พื้นฐานทางด้านเศรษฐศาสตร์ จะเป็นประโยชน์ต่อตัวของคุณคนนั้นทั้งทางตรงและทางอ้อม**

เศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่สำคัญและมีประโยชน์ดังกล่าวข้างต้นไม่ว่าในฐานะเป็นผู้บริโภค ผู้ผลิต หรือผู้ดำเนินธุรกิจ แต่ละคนต่างมีบทบาทอยู่ในระบบเศรษฐกิจของประเทศด้วยกันทั้งสิ้น ถ้าสามารถนำเอาความรู้ในวิชาเศรษฐศาสตร์ไปใช้อย่างถูกต้องก็จะมีผลดี แต่ถ้านำไปใช้ไม่ถูกต้องก็จะเกิดความผิดพลาด ด้วยเหตุนี้วิชาเศรษฐศาสตร์ย่อมจะมีประโยชน์แก่บุคคลเหล่านั้น คือ

1 ในฐานะผู้บริโภค เศรษฐศาสตร์ทำให้ผู้บริโภค

- รู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดในการบริโภคและใช้ในทางที่ดีที่สุด ก่อให้เกิดประโยชน์หรือความพอใจแก่ตนเองสูงสุด
- สามารถจำแนกชนิดของสินค้าหรือบริการที่มีประโยชน์ และสามารถใช้จ่ายความต้องการของตนและของคนในครอบครัวได้ด้วยราคาที่ประหยัดที่สุด
- สามารถประมาณการค่าใช้จ่ายและการกำหนดแผนการบริโภค การออม และการทำกิจกรรมอื่น ๆ ได้เหมาะสมยิ่งขึ้น
- สามารถคาดคะเนสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ เช่น การเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าและบริการ ฯลฯ ได้อย่างถูกต้องและมีเหตุผล

ถ้านักศึกษานำเอาวิชาเศรษฐศาสตร์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีหลักเกณฑ์และถูกต้อง ก็จะเป็นคนที่มีประโยชน์ต่อสังคมได้ เช่น นักศึกษาได้เงินจากบิดามารดามาเรียนหนังสือวันละ 100 บาท ถ้ารู้จักจัดสรรรายได้ที่ได้รับมานั้นเป็นค่าใช้จ่ายส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งเก็บออมไว้วันละ 10 - 20 บาท ก็นับว่าเป็นการรู้จักใช้เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวันแล้ว

2 ในฐานะผู้ผลิต เศรษฐศาสตร์ทำให้ผู้ผลิต

- สำคัญอยู่ตลอดเวลาว่า ทรัพยากรที่นำมาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการต่าง ๆ มีอยู่อย่างจำกัด จึงต้องใช้ให้เกิดประโยชน์หรือให้ได้ผลตอบแทนสูงสุด
- สามารถจัดสรรหรือแจกจ่ายสินค้าและบริการที่ผลิตได้ไปยังผู้ที่สมควรได้รับสินค้านั้นมากที่สุด และตามความต้องการของบุคคลเหล่านั้น
- สามารถคาดคะเนความต้องการในวัตถุดิบและปัจจัยการผลิตอื่น ๆ ได้ถูกต้อง ตลอดจนสามารถคาดคะเนความต้องการของผู้บริโภคในสินค้าที่ตนผลิตด้วย
- สามารถประหยัดค่าใช้จ่ายหรือลดต้นทุนการผลิต ตลอดจนสามารถแข่งขันกับบุคคลอื่น ๆ ได้ อันจะมีผลทำให้การดำเนินธุรกิจของตนเป็นไปด้วยดี

3 ในฐานะเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต ทำอย่างไรจึงจะได้ผลตอบแทนจากการเป็นเจ้าของ

ปัจจัยการผลิตให้ได้มากที่สุด รวมถึงค่าเสียโอกาสต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการใช้ปัจจัยการผลิตสินค้าและบริการ

4 ในฐานะประชาชนของประเทศ จะต้องมีความรู้ทางเศรษฐศาสตร์เพื่อที่จะเข้าใจปัญหา

เศรษฐกิจของประเทศได้ดี และสามารถสนองตอบนโยบายของรัฐบาลที่จะแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจของประเทศ

5 ในฐานะผู้กำหนดนโยบายเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้เป็นผู้ที่มีความรอบรู้และช่วย

ตัดสินใจได้ถูกต้องยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้

- เข้าใจปัญหาทางเศรษฐกิจ เพื่อจะได้นำไปใช้ในการกำหนดนโยบาย และการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจให้มีประสิทธิภาพ
- สามารถจัดลำดับความสำคัญของโครงการต่าง ๆ ตามความจำเป็นและตามความต้องการของประชาชนและของประเทศ
- สามารถจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บริการแก่ทุก ๆ ฝ่ายอย่างทั่วถึงเท่าที่จะสามารถทำได้
- สามารถวางนโยบายในการดำเนินการทางเศรษฐกิจ เพื่อสร้างความมั่งคั่งและความมั่นคงให้แก่ประเทศได้ดียิ่งขึ้น

ระบบเศรษฐกิจ (Economic System)

ระบบเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ในโลก มีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับรูปแบบการปกครอง ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม แนวคิดในการบริหารเศรษฐกิจของผู้บริหารประเทศ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

❶ ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม หรือ ทุนนิยม (Laissez Faire or Capitalism)

เป็นระบบเศรษฐกิจที่ให้เสรีภาพแก่ภาคเอกชนในการเลือกดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เอกชนมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน สามารถเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต เศรษฐทรัพย์ต่าง ๆ ที่ตนหามาได้ มีเสรีภาพในการประกอบธุรกิจ รวมทั้งการเลือกอุปโภคบริโภคสินค้าและบริการต่าง ๆ ทั้งนี้เสรีภาพดังกล่าวจะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย กล่าวคือ การดำเนินการใด ๆ จะต้องไม่ไปละเมิดสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของบุคคลอื่น การจัดสรรทรัพยากรเป็นไปตาม *หลักอธิปไตยของผู้บริโภค (Consumer Sovereignty)* ใช้ระบบของการแข่งขัน โดยมีราคาและระบบตลาดเป็นกลไกสำคัญในการจัดสรรทรัพยากร รัฐบาลจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เพียงแต่รักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองและการป้องกันประเทศ

❷ ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ (Communism)

เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมหรือทุนนิยม ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ รัฐบาลเป็นเจ้าของทรัพยากรต่าง ๆ รวมทั้งปัจจัยการผลิตทุกชนิด เอกชนไม่มีกรรมสิทธิ์ ตลอดจนเสรีภาพที่จะเลือกใช้ปัจจัยการผลิตได้ รัฐบาลเป็นผู้ประกอบการและทำหน้าที่จัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ หน่วยธุรกิจและครัวเรือนจะผลิตและบริโภคตามคำสั่งของรัฐ กลไกราคาไม่มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ การแก้ไขปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจทำโดยรัฐบาล คือ รัฐบาลจะเป็นผู้ทำหน้าที่ตัดสินใจว่าทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ควรจะนำมาผลิตสินค้าและบริการอะไร ผลิตอย่างไร และผลิตเพื่อใคร การตัดสินใจมักจะทำในรูปของ *การวางแผนแบบบังคับจากส่วนกลาง (Central Planning)* โดยคำนึงถึงสวัสดิการของสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ โดยสรุประบบเศรษฐกิจแบบนี้จะมีลักษณะเด่นอยู่ที่การรวมอำนาจทุกอย่างไว้ที่ส่วนกลาง รัฐบาลจะเป็นผู้วางแผนแต่เพียงผู้เดียว เอกชนมีหน้าที่เพียงแต่ทำตามคำสั่งของทางการเท่านั้น

❸ ระบบเศรษฐกิจแบบผสม (Mixed Economy)

ผสมผสานระหว่างระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมกับระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม คือ ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบผสม ทั้งรัฐบาลและเอกชนต่างมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ปัจจัยการผลิตมีทั้งส่วนของรัฐบาลและเอกชน ในส่วนที่เป็นแบบเสรีนิยม คือ เอกชนมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินบางอย่างและมีเสรีภาพในการเลือกผลิตหรือบริโภค ใช้ระบบของการแข่งขันกลไกราคาเข้ามาทำหน้าที่จัดสรรทรัพยากร ส่วนแบบสังคมนิยมคือ รัฐบาลเข้ามาควบคุมหรือเข้ามาดำเนินกิจการที่มีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ เช่น กิจการสาธารณูปโภค อุตสาหกรรมหลักและอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ต้องมีการลงทุนมากเพราะหาเอกชนลงทุนได้ยาก เนื่องจากเป็นกิจการที่ต้องเสี่ยงกับการขาดทุนหรือไม่คุ้มกับการลงทุน แต่กิจการเหล่านี้จำเป็นต้องมี เพราะเป็นปัจจัยพื้นฐานต่อการดำรงชีพ เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา การขนส่งและคมนาคม เหตุที่รัฐบาลเข้ามาดำเนินการในกิจการดังกล่าวก็เพื่อขจัดปัญหาในเรื่องการผูกขาดและเพื่อความมั่นคงของประเทศหรือเอารัดเอาเปรียบ ซึ่งมักจะเกิดขึ้นถ้าปล่อยให้เอกชนทำการแข่งขัน โดยสรุป ระบบเศรษฐกิจแบบผสมเป็นระบบเศรษฐกิจที่ใช้